

Editorial

Představujeme monotematické dubnové číslo 2023:

Dialog sociální pedagogiky a sociální práce – historie, současnost, perspektivy

Záměrem výzvy pro dubnové monotematické číslo časopisu Sociální pedagogika bylo přinést nové pohledy na vztahy sociální pedagogiky a sociální práce, vědních disciplín a studijních oborů i profesí, které k sobě vždy měly a také v současnosti mají velmi blízko. V historii časopisu se tak mělo stát podruhé od roku 2016, kdy vyšlo v anglické verzi monotematické číslo *Nedořešený hlavolam: Sociální pedagogika a/versus Sociální práce*. Po sedmi letech se redakce časopisu k tématu vrátila, neboť uběhla doba dostatečně dlouhá k tomu, aby se téma „nedořešeného hlavolamu“ posunulo skrze reflexi možností jejich vzájemného dialogu. Zatímco v roce 2016 bylo možno představit sedm studií (pět z ČR a dvě ze zahraničí), v současném čísle je zařazena pouze jedna nesoucí název **Edukační paradigma v sociální pedagogice a sociální práci – historie, současnost, perspektivy** autorky Jitky Lorenzové z Ústavu učitelství chemie a humanitních věd Vysoké školy chemicko-technologické. Autorka v ní v diachronní i synchronní perspektivě analyzuje způsob, jakým edukační paradigma pomoci (pomoc ke svépomoci) ovlivňuje vztahy sociální pedagogiky a sociální práce jako věd i praktických pomáhajících oborů interagujících na společném profesním poli.

V sekci **Diskuse** je nabídnut čtenářům příspěvek Jiřího Daňka, sociálního pedagoga na základní škole a předsedy Asociace sociálních pedagogů, a Jana Šmída, studenta magisterského programu sociální pedagogiky a místopředsedy asociace, s názvem *Současný stav sociální pedagogiky v praxi a její vztah k sociální práci*. Nabízejí v něm pohled na potřebnost pozice sociálního pedagoga ve školství v období poznamenaném velkými zdravotními krizemi a bezpečnostními riziky. V tomto rámci se vymezují proti zaměňování sociálních pedagogů za pracovníky sociálních služeb a pokoušejí se jak shromáždit důvody pro zavedení této odborné pozice do škol, tak popsat její charakteristickou agendu. Deset argumentů, jimiž pozici sociálního pedagoga ve školství zaštiťují, lze považovat za hlas praxe, který obohacuje realizovaný výzkum sociálně pedagogické profese a přispívá k syntéze stále ještě poměrně rozptýlených empirických zkušeností ohledně jejího přínosu pro praxi.

Do stejné sekce je zařazen také příspěvek *Spolupráce sociálního pedagoga a sociálního pracovníka u žáků s poruchami chování* doktorandky Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Nikoloy Adelaidy Řandové, která se odborně zabývá inkluzivními přístupy na základních školách. Autorka v něm nabízí vhled do poruch chování žáků základních škol a uvádí vybrané příklady spolupráce speciálního pedagoga, sociálního pedagoga, školního psychologa, výchovného poradce, školního metodika prevence a sociálního pracovníka při jejich řešení.

V rubrice **Informace** se čtenář může seznámit se dvěma zajímavými projekty. V prvním z nich představuje Michaela Stoilova, metodička a lektorka metody hodnotového vzdělávání pedagožky Cyril Mooney, projekt *Naproti* a její příspěvek nese název *Projekt Naproti aneb O profesních sblíženích*. Projektem pomáhá nezisková organizace Cyril Mooney Education, z.s. navázat dlouhodobou spolupráci učitelů a sociálních pracovníků z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež prostřednictvím společných vzdělávacích kurzů, které profesionály z obou skupin seznamují se způsobem, jak využít metodický nástroj hodnotového vzdělávání při práci s dětmi ohroženými školním neúspěchem a sociálním vyloučením. Autorka ukazuje, že důležitou přidanou hodnotou projektu založeného na cíleném sblížení pedagogických a sociálních profesí je sdílení zkušeností, využití potenciálu vzájemného učení při rozvoji profesních kompetencí i překonávání meziprofesionálních bariér.

Druhý text zařazený do rubriky **Informace** nese název *Program sociálně-emoční podpory ukrajinských dětí v české škole*. Autorkou je Oksana Stupak, docentka Ukrajinské státní univerzity M. P. Drahomanova v Kyjevě, která aktuálně působí na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde se

podílí na výzkumu adaptace ukrajinských dětí v českých mateřských a základních školách. V příspěvku představuje program, jehož cílem je podpora socializace ukrajinských dětí v novém vzdělávacím i jazykovém prostředí prostřednictvím vzdělávacích strategií vedoucích k překonání úzkostí a rozvoji sebepoznání, komunikace s druhými a empatie. Autorka a realizátorka programu sděluje, že po ukončení programu se ukrajinské děti cítily v české škole spokojeněji a komfortněji, došlo ke stabilizaci jejich emočního stavu, byly navzájem více otevřené a komunikativní a snížila se úroveň konfliktů mezi nimi a českými dětmi. Program je představen jako ucelený didaktický materiál, který může být využit jako inspirace učiteli, sociálními pedagogy, psychology či asistenty pedagoga nejen při práci s ukrajinskými dětmi, ale se všemi žáky školy.

Posledním příspěvkem zařazeným do dubnového čísla je **rozhovor** Radany Kroutilové Novákové s Tatianou Matulayovou, docentkou sociální práce na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V rozhovoru s touto významnou teoretičkou, která mimo jiné usiluje o rozvoj sociální práce ve školství na Slovensku i v České republice, zazní odpovědi na otázky ohledně perspektiv dialogu mezi sociální prací a sociální pedagogikou, kompetencí školního sociálního pedagoga, shod a odlišností pregraduální přípravy sociálních pedagogů a sociálních pracovníků a na inspiraci, kterou si mohou sociální pedagogika a sociální práce navzájem poskytnout. Z celého rozhovoru je patrný vhled nezbytný k vystižení podstaty uvedených témat, který z něj činí cenný zdroj poznatků i inspiraci pro dialog obou oborů.

Na závěr editorialeu chci vyjádřit přesvědčení, že vztah sociální pedagogiky a sociální práce je tématem, jehož reflexe je zásadní pro porozumění možnostem, limitům i perspektivám jejich spolupráce jako vědních disciplín i oblastí profesní praxe. Pokud tuto reflexi z různých důvodů zanedbáváme, nemůžeme dospět ani k dialogu, který je pro ně tolik potřebný.

Jitka Lorenzová
*Ústav učitelství chemie a humanitních věd
Vysoká škola chemicko-technologická*